

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ROTARU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 51216/06)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

15 februarie 2011

DEFINITIVĂ

la 15 mai 2011

Această hotărîre poate fi supusă unei revizuii editoriale.

În cauza Rotaru v. Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), statuînd într-o Cameră compusă din următorii judecători:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić,

Vincent A. de Gaetano, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefierul Secțiunii*,

Deliberînd în secret la 25 ianuarie 2011,

Pronunță următoarea hotărîre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 51216/06) depusă la Curte împotriva Republicii Moldova potrivit articolului 34 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (“Convenția”) de către dl Veaceslav Rotaru („reclamantul”), cetățean al Republicii Moldova, la 21 septembrie 2006.

2. Reclamantul a beneficiat de asistență juridică gratuită și a fost reprezentat de dl V. Țurcan, avocat care î-și desfășoară activitatea în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că a fost maltratat de poliție după reținere și a fost deținut în condiții inumane, precum și că drepturile sale procedurale au fost violate pe parcursul procesului penal.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 30 iunie 2009, o Cameră a Secțiunii a decis să comunice cererea Guvernului. Potrivit articolului 29 § 1 din Convenție, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1977 și locuiește în Taraclia.

1. Reținerea și condamnarea reclamantului

6. La 14 februarie 2003, reclamantul a fost reținut la domiciliul său de către colaboratori de poliție mascați și înarmați. Reclamantul a pretins că aceștia l-au torturat pînă ce a recunoscut săvîrșirea unor infracțiuni de furt și jaf.

7. Reclamantul a depus o pîngere privind maltratarea de către poliție și a cerut procuraturii desfășurarea unei investigații. La 28 februarie 2004, plîngerea sa a fost respinsă ca nefondată de către Comisariatul general de poliție mun. Chișinău. Reclamantul a contestat această decizie în fața procuraturii. La 11 august 2005, Procuratura mun. Chișinău a decis să nu inițieze o urmărire penală împotriva colaboratorilor de poliție, constatînd că nu a existat nici o dovadă a maltratării reclamantului sau a unui alt act ilegal. Reclamantul a contestat această decizie în fața judecătorului de instrucție, care a decis să transmită contestația în instanța de judecată pentru examinare în cadrul cauzei penale desfășurate împotriva reclamantului.

8. La 8 iunie 2005, reclamantul a fost condamnat de către Judecătoria sectorului Rîșcani. Această sentință a fost menținută de Curtea de Apel Chișinău la 27 octombrie 2005 și, respectiv de, Curtea Supremă de Justiție la 15 martie 2006. La 6 octombrie 2008, Curtea Supremă de Justiție a admis un recurs în anulare (cale extraordinară de atac) depus de către reclamant, dar numai în partea ce privește reducerea pedepsei sale, în conformitate cu o nouă lege mai favorabil reclamantului.

2. Condițiile de detenție

9. La 19 martie 2003, reclamantul a fost transferat în Penitenciarul nr. 13 Chișinău. Între 16 aprilie și 2 noiembrie 2006, el a fost tratat în Spitalul Penitenciar Pruncul. Apoi, el a fost transferat în Penitenciarul nr. 6 Soroca, unde și-a executat restul pedepsei.

10. Reclamantul a înaintat autorităților o serie de plîngeri invocînd că condițiile sale de detenție au fost inumane. El a primit numeroase răspunsuri de la Ministerul Justiției, Procuratura Generală și Parlament. În multe din aceste răspunsuri a fost remarcat faptul că reclamantul era considerat „practic sănătos” și nu avea nevoie de asistență medicală. În unele dintre aceste scrisori se menționa de asemenea că, din cauza finanțării insuficiente a sistemului penitenciar, deținuții nu au fost asigurați cu lenjerie de pat, și că produsele alimentare erau disponibile în cantități mai mici decît cele minime prevăzute. Printr-o scrisoare din 10 august 2004, adresată reclamantului, Procuratura Generală a recunoscut faptul că celula nr. 24 în care acesta a

fost deţinut a fost suprapopulată şi că nu toţi deţinuţii au avut locuri de dormit şi lenjerie de pat. Administraţia penitenciarului a fost solicitată să remedieze situaţia. Printr-o scrisoare din 5 noiembrie 2004, Ministerul Justiţiei a informat un grup de nouă deţinuţi, inclusiv reclamantul, că asistenţa medicală era disponibilă după necesitate şi că, din cauza lipsei de fonduri, erau posibile doar reparaţii minore în celule. S-a menţionat că Ministerul era conştient de problemele privind asigurarea funcţionării corespunzătoare a sistemului penitenciar, şi lua toate măsurile necesare pentru ameliorarea situaţiei. Ministerul a adăugat că nici un deţinut bolnav de tuberculoză nu a fost deţinut în celula 24A de alături. În aprilie 2006, reclamantul a fost diagnosticat cu tuberculoză.

11. Într-o scrisoare adresată Parlamentului la 4 mai 2004, reclamantul s-a plîns că celulele din penitenciar au fost suprapopulate, umede şi pline de insecte parazitare. De asemenea, el sa plîns de lipsa informaţiilor juridice în penitenciar. Această scrisoare a fost transmisă Departamentului Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei. În răspunsul său din 8 iunie 2004, Ministerul a recunoscut că penitenciarul nu dispunea de surse de informaţii juridice, şi a confirmat că după 7 aprilie 2003, reclamantul a fost tratat de piodermită şi scabie. S-a menţionat de asemenea că reclamantul a fost deţinut într-o celulă cu paisprezece paturi şi cincisprezece deţinuţi.

12. Ca răspuns la o plîngere a reclamantului din 14 februarie 2007, la data de 1 martie 2007, Ministerul Justiţiei a informat reclamantul că, în conformitate cu normele aplicabile, toţi deţinuţii au fost asiguraţi cu cantităţile minime acceptabile de produse alimentare. Cu toate acestea, din cauza lipsei de fonduri, produse precum carnea, peştele sau produsele lactate au fost furnizate „în limita mijloacelor disponibile”. Mai mult decît atât, astfel de produse cum ar fi ouăle, untul şi laptele urmau să fie incluse în meniu în viitorul apropiat.

Cantităţile de suplimentare de hrană puteau fi oferite deţinuţilor bolnavi conform prescripţiei medicale. La 14 iunie 2008, reclamantul a depus o altă plîngere invocînd că normele privind produsele alimentare care urmează să fie servite au fost încălcate şi a solicitat transferarea în spitalul penitenciar din cauza agravării stării sale de sănătate. Aparent, el nu a fost transferat în spital.

13. Conform documentelor prezentate de Guvern, reclamantul a fost tratat în mod regulat de către diferiţi medici după necesitate, precum şi în scop preventiv. La 10 şi 17 februarie şi la 28 martie 2005, reclamantul a refuzat să treacă examenul radiologic. Cînd a fost efectuată o astfel de examinare, la 15 aprilie 2006, el a fost diagnosticat cu tuberculoză şi primit în Spitalul Penitenciar Pruncul. Acolo, el a beneficiat de o cură de tratament DOTS pînă la 1 noiembrie 2006, cînd a fost externat – fiind supus supravegherii medicale pe o perioadă de un an - după vindecarea integrală.

II. MATERIALE RELEVANTE ÎNAFARA DOMENIULUI CONVENȚIEI

14. Prevederile relevante din legislația națională au fost expuse în *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, 13 septembrie 2005; *Sarban v. Moldova*, nr. 3456/05, 4 octombrie 2005; și *Becciev v. Moldova*, nr. 9190/03, 4 octombrie 2005.

1. Legislația și practica națională relevantă

15. Guvernul a invocat o listă de legi, regulamente, ordine departamentale și alte acte menite să amelioreze variate aspecte ale condițiilor de detenție din penitenciare și a tratamentului medical al deținuților.

16. Guvernul a anexat la observațiile sale copii ale hotărîrilor judecătorești în cauzele *Drugaliiov împotriva Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor*; *Gristiuc împotriva Ministerului Finanțelor și Departamentului Instituțiilor Penitenciare*; *Ipate împotriva Departamentului Instituțiilor Penitenciare*; și *Ciorap împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne și Procuraturii Generale*, toate reprezentînd cazuri cînd reclamanții au primit compensații pentru maltratare și/sau condiții inumane de detenție.

2. Rapoartele Comitetului pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT)

17. Părțile relevante ale raportului CPT privind vizita efectuată în Moldova între 20 și 30 septembrie 2004 prevăd următoarele:

“50. Delegația CPT iarăși a audiat numeroase plîngeri din partea persoanelor sancționate pentru contravenții administrative cu privire la refuzul de a le permite să primească vizite sau să aibă contact cu lumea dinafara IDP-urilor.

CPT reiterează (a se vedea paragraful 61 din raportul privind vizita din 2001) că, în cazul persoanelor deținute preventiv, dacă este necesar în interesul investigației de a impune unora dintre persoane restricții asupra vizitelor, restricțiile ar trebui să fie strict limitate în timp și aplicate pentru cea mai scurtă perioadă posibilă. Efectuarea vizitelor deținuților de membrii de familie și prieteni nu va fi interzisă pentru o perioadă îndelungată nici într-un caz. Dacă se consideră că persistă un risc de coluziune, este mai bine să se permită vizite sub supraveghere strictă. ...

55. Situația din majoritatea penitenciarelor vizitate, avînd în vedere situația economică din țară, a rămas dificilă și delegația s-a confruntat cu o serie de probleme identificate încă în timpul vizitelor sale în 1998 și 2001 în partea ce privește condițiile fizice și regimurile de detenție.

La aceasta se adaugă problema suprapopulării, care rămâne a fi gravă. În fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu funcționau la capacitatea lor deplină - cum este în cazul Penitenciarului nr. 3, în care numărul de deținuți a fost considerabil mai mic decât în timpul ultimei vizite a Comitetului - au continuat să fie extrem de aglomerate. De fapt, capacitatea de primire încă era bazată pe o normă foarte nesatisfăcătoare de 2 m² pentru deținut; în practică, deseori acest spațiu era chiar mai puțin.

79. Vizita ulterioară la Penitenciarul nr. 3 din Chișinău a arătat o situație nesatisfăcătoare. Progresul semnalat a fost de fapt unul minim, limitat la unele reparații curente. Sistemul de ventilare a fost reparat în primul rînd datorită sprijinului financiar al societății civile (în special ONG-uri), precum și crearea locurilor de recreare zilnică a fost făcut posibilă numai ca urmare a contribuțiilor din partea deținuților și familiilor acestora.

Repararea, renovarea și întreținerea celulelor sunt integral responsabilitatea deținuților și a familiilor lor, care de asemenea, plătesc pentru materialele necesare. De asemenea, ei trebuie să obțină propriile lor cearșafuri și pături, instituția fiind în măsură să le acorde numai saltele folosite.

În concluzie, condițiile în marea majoritate a celulelor din Blocurile I-II și în celulele de tranzit cu adevărat continuă să fie foarte precare. ...

În final, în ciuda reducerii considerabile a suprapopulării, rata de ocupare a celulelor încă este foarte ridicată, ca să nu spunem intolerabilă.

83. Cu excepția Coloniei de Reeducare pentru Minori din Lipcani, unde eforturile depuse în acest sens trebuie să fie evidențiate, cantitatea și calitatea alimentației servite deținuților în toate instituțiile este o sursă de îngrijorare gravă. Delegația a primit foarte multe plîngerii cu privire la absența cărnii și produselor lactate. Concluziile delegației, atît în ceea ce privește stocurile de produse alimentare, cît și meniurile, confirmă credibilitatea acestor plîngerii. De asemenea, constatările sale au confirmat că în anumite locuri (în Penitenciarul nr. 3, ...), mîncarea servită era respingătoare și practic necomestibilă (de exemplu, conțineau insecte și viermi). Acest lucru nu este surprinzător, avînd în vedere starea generală a cantinelor și a echipamentului modest.

Autoritățile moldovenești au invocat mereu dificultăți financiare în asigurarea unei alimentații adecvate a deținuților. Cu toate acestea, Comitetul insistă asupra faptului că aceasta este o cerință fundamentală a vieții, care trebuie să fie asigurată de către stat persoanelor din custodia sa și că nimic nu îl poate exonera de această responsabilitate. ...”

18. Părțile relevante ale raportului CPT privind vizita efectuată în Moldova 14 și 24 septembrie 2007 prevăd următoarele:

“46. În septembrie 2007, Directorul Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției a prezentat delegației informații detaliate cu privire la măsurile deja luate sau planificate în vederea reformării sistemului penitenciar moldovenesc și implementarea recomandărilor CPT. Una din aceste măsuri, care este îndeosebi salutară, vizează reducerea populației penitenciare a țării. La momentul vizitei din anul 2007, numărul total de deținuți era de 8033 (dintre care 1 290 în detenție provizorie), comparativ cu anul 2004, cînd erau 10591. Această tendință pozitivă poate fi atribuită reformelor legislative survenite în ultimii ani, anume intrarea în vigoare a noului Cod de executare în iulie 2005 și adoptarea modificărilor Codului penal și a Codului de procedură penală. În consecință, a avut loc o sporire a numărului de eliberări condiționate înainte de termen, cît și o recurgere mai largă la pedepsele alternative închisorii și o aplicare mai selectivă a detenției preventive de către instanțe.

Mai mult, punerea în aplicare a „Concepției reformării sistemului penitenciar pentru perioada 2004-2013” a fost realizată printr-o sporire a alocațiilor bugetare (de la 75,8 milioane lei în 2004 la 166,1 milioane lei în 2007), cît și prin aportul crescînd al asistenței străine. Aceasta a permis, printre altele, ameliorarea alimentației deținuților și îngrijirilor medicale, cît și începerea unor lucrări de renovare în mai multe instituții

penitenciare (de exemplu, penitenciarele nr.1 din Taraclia, nr. 7 din Rusca și nr. 17 din Rezina).

Mai ales, a avut loc o importantă schimbare de mentalitate datorită ameliorării procedurilor de recrutare și de formare a personalului. Delegația a fost informată că a avut loc schimbarea directorilor în numeroase instituții penitenciare cu un an înainte de vizită, în urma unui concurs și cu stabilirea unei perioade de încercare. În afară de aceasta, au fost elaborate noi programe de instruire care pun accentul în particular pe problemele ce țin de drepturile omului (a se vedea de asemenea paragraful 100).

47. CPT nu poate decât să-și exprime satisfacția cu privire la măsurile menționate mai sus și luate de autoritățile moldovenești. Cu toate acestea, informațiile primite de delegația Comitetului în timpul vizitei din 2007 arată că mai sunt încă multe de făcut. În particular, suprapopularea încă rămîne a fi o problemă; în pofida faptului că toate instituțiile vizitate funcționau la un nivel inferior decît capacitatea lor oficială, în mediu nu sunt decît 2 m² pentru fiecare deținut în loc de 4 m² prevăzuți de legislația moldovenească.

CPT este convins de faptul că adoptarea politicilor destinate să limiteze sau să schimbe numărul de persoane plasate în penitenciare constituie unicul mijloc eficace pentru a reglementa suprapopularea și a respecta norma de cel puțin 4 m² de spațiu vital pentru un deținut. În acest scop, Comitetul trebuie să sublinieze necesitatea unei strategii referitoare la, atît plasarea în detenție, cît și eliberarea deținuților, pentru a asigura că închisoarea este în realmente ultima soluție la care se va recurge. Aceasta presupune, în primul rînd, punerea accentului pe măsurile neprivative de libertate pînă la pronunțarea sentinței și, în al doilea rînd, adoptarea măsurilor care facilitează reintegrarea socială a persoanelor private de libertate.

CPT speră mult că autoritățile moldovenești vor continua eforturile lor vizînd combaterea suprapopulării carcerale și, în consecință, se vor inspira din Recomandarea Rec(99)22 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la suprapopularea închisorilor și inflația populației carcerale, cît și Recomandarea Rec(2003)22 cu privire la eliberarea condiționată.”

ÎN DREPT

19. Reclamantul s-a plîns conform Articolului 2 din Convenție precum că el a fost “lipsit intenționat de sănătate, ceea ce înseamnă de viață” prin deținerea sa în condiții inumane de detenție, care a condus la îmbolnăvirea sa de tuberculoză, și că nu i s-a oferit asistență medicală suficientă. Curtea consideră că această plîngere urmează a fi examinată potrivit Articolului 3 din Convenție. De asemenea, reclamantul s-a plîns conform Articolului 3 de faptul că, fiind în detenție, ar fi fost maltratată de poliție pentru a recunoaște infracțiuni pe care nu le-a comis.

Articolul 3 prevede:

“Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

20. De asemenea, el s-a plîns conform Articolului 6 din Convenție de faptul că instanțele de judecată l-au condamnat greșit și au omis să audieze

martorii apărării, bazîndu-se pe probe obținute prin maltratare. Partea relevantă din Articolul 6 prevede următoarele:

“Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. ...”

21. În final, reclamantul s-a plîns conform Articolului 13 din Convenție fără a oferi careva detalii.

Articolul 13 prevede următoarele:

“Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și dacă încălcarea ar fi fost comisă de persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA

22. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat remediile naționale disponibile în ceea ce privește plîngerea sa în temeiul Articolului 3 din Convenție. În special, el ar fi putut depune o acțiune civilă prin care să solicite despăgubiri pentru pretinsa încălcare, similar cu acțiune soldate cu succes de către reclamantii din cazurile citate mai sus *Drugaliiov*, *Gristiuc*, *Ipate* și *Ciorap* (a se vedea paragraful 16 de mai sus). Mai mult, plîngerile privind condițiile de detenție invocate de reclamant în fața administrației penitenciare nu erau “credibile” și erau nefondate.

23. Reclamantul nu a fost de acord, referindu-se la plîngerile sale adresate diferitor autorități, inclusiv Parlamentului, și la refuzul acestor autorități de a recunoaște careva încălcare a drepturilor sale. Acest refuz, combinat cu lipsa totală a accesului la materiale juridice și a unor sugestii în răspunsurile primite precum că el ar putea depune o plîngere în instanțele civile, a însemnat că remediul invocat de Guvern nu a fost efectiv.

24. Curtea reiterează că persoana nu este obligată să încerce mai mult de o cale de remediere atunci cînd mai multe căi sînt disponibile (a se vedea, de exemplu, *Airey v. Irlanda*, 9 octombrie 1979, § 23, Seriile A nr. 32). Din documentele prezentate Curții de către părți este clar că reclamantul s-a plîns de condițiile sale de detenție de cîteva ori (a se vedea paragrafele 9-12 de mai sus).

25. În partea ce privește celălalt remediu invocat de Guvern, și anume acțiunea civilă cu solicitarea încetării imediate a pretinsei violări, Curtea notează că aceasta deja a constatat că această procedură nu reprezintă un “remediu efectiv” cînd este vorba de violarea continuă a Articolului 3 din Convenție (a se vedea *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, § 107, 7 noiembrie 2006). În *Holomiov* Curtea a constatat următoarele:

“Curtea nu consideră că, la moment, existența unui recurs efectiv în fața instanțelor de judecată naționale, în ceea ce privește pretenția reclamantului cu privire la lipsa asistenței medicale adecvate în locul său de detenție, a fost în mod clar stabilită.

Totuși, Curtea ar putea în viitor să-și revizuiască poziția, dacă ea va fi informată despre aplicarea constantă a Convenției de către instanțele de judecată naționale”.

Toate cauzele invocate de Guvern în prezenta speță se referă la compensații similare celor invocate în *Holomiov* și acordate pentru violări ale Articolului 3, care erau anterioare și au încetat pînă la declanșarea procedurilor. Totuși, reclamantul a fost deținut și s-a plîns de condițiile sale de detenție pînă în 2008 (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Prin urmare, cauzele la care s-a referit Guvernul nu afectează constatările din *Holomiov*.

26. În cererea sa inițială, de asemenea, reclamantul s-a plîns și de încălcarea Articolului 3 din Convenție, prin maltratarea sa de către poliție și omisiunea de a efectua o investigație efectivă în privința maltratării sale. El s-a mai plîns în temeiul Articolului 6 din Convenție de diferite încălcări ale drepturilor sale procedurale. Curtea notează că, la 11 august 2005, procuratura a refuzat să inițieze urmărirea penală în privința pretensei maltratări a reclamantului și că hotărîrea definitivă de condamnare a fost pronunțată de către Curtea Supremă de Justiție la 15 martie 2006 (a se vedea paragrafele 7 și 8 de mai sus). Reclamantul nu a pretins că ar fi fost informat tardiv despre decizia Curții Supreme de Justiție. Prin urmare, termenul de șase luni pentru depunerea unei plîngerii privind încălcări ale procesului desfășurat împotriva reclamantului sau ale investigației privind pretinsa maltratare a început să curgă la 15 martie 2006. Prezenta cerere a fost depusă la 21 septembrie 2006, adică șase zile după expirarea termenului de șase luni menționat mai sus. Decizia ulterioară a Curții Supreme de Justiție din 6 octombrie 2008, adoptată ca parte a unei proceduri extraordinare, nu a apreciat careva aspecte privind vinovăția reclamantului sau alegațiile sale de maltratare, ci doar la reducerea pedepsei sale avînd în vedere aplicarea unei legi penale mai blînde care a intrat în vigoare ulterior. Respectiv, această decizie nu a redeschis curgerea termenului de șase luni (a se vedea *Fernie v. Regatul Unit* (dec.), nr. 14881/04, 5 ianuarie 2006).

Rezultă că plîngerile reclamantului invocate conform Articolului 3 (pretinsa maltratare) și Articolului 6 au fost depuse după expirarea termenului stabilit de Articolul 35 § 1 din Convenție și trebuie respinse ca inadmisibile potrivit Articolului 35 § 4 din Convenție.

27. Prin urmare, Curtea constată că plîngerea conform Articolului 3 din Convenție nu poate fi declarată inadmisibilă pe motivul neepuizării remediilor naționale și respectiv obiecția Guvernului trebuie respinsă. Aceasta consideră că plîngerile reclamantului conform Articolului 3 (condițiile de detenție) și 13 din Convenție ridică chestiuni de fapt și de drept care sînt suficient de serioase încît aprecierea lor să depindă de examinarea fondului. Alte temeuri pentru a le declara inadmisibile nu au fost stabilite. Prin urmare, Curtea declară aceste plîngeri admisibile.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

A. Argumentele părților

28. Reclamantul s-a plîns de condițiile inumane și degradante ale detenției sale. În special, el a fost primit în detenție fără careva probleme particulare de sănătate, dar din cauza condițiilor în care el a fost deținut, el s-a îmbolnăvit de tuberculoză și alte boli. Mai mult decît atît, necătînd la numărul tot mai mare de acte normative care vizează îmbunătățirea condițiilor de detenție, în realitate au existat foarte puține schimbări, astfel cum este stabilit în mai multe rînduri de către CPT (calitatea alimentației, suprapopularea, accesul la lumina naturală, etc.).

29. Guvernul a susținut că reclamantul a fost deținut în condiții conforme cu cerințele Articolului 3. În special, Guvernul a prezentat o copie a notei reclamantului, în care el a menționat că la 30 noiembrie 2004, el a fost transferat în altă celulă, în care condițiile de detenție erau acceptabile. Mai mult, reclamantului i s-a oferit asistență medicală de mai multe ori și a fost tratat de tuberculoză conform tratamentului DOTS în spitalul penitenciar. Faptul că el a refuzat treacă examenul radiologic la începutul anului 2005 (a se vedea paragraful 13 de mai sus) presupunea că el era responsabil de omisiunea depistării maladiei sale la etapa incipientă. Prin urmare, reclamantul nu putea pretinde că autoritățile au omis să-și realizeze obligațiile pozitive de a preveni și trata boli precum tuberculoza.

În plus, Guvernul a susținut că rapoartele CPT nu puteau conduce în mod automat la constatarea violării Articolului 3 în lipsa probelor de suferință individuală a reclamantului (a se vedea *Gorea v. Moldova*, nr. 21984/05, §§ 40-51, 17 iulie 2007).

B. Aprecierea Curții

30. Curtea reiterează că Articolul 3 din Convenție garantează una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice tortura sau tratamentele sau pedepsele inumane sau degradante în termeni absoluți, indiferent de circumstanțe și comportamentul victimei (a se vedea, de exemplu, *Labita v. Italia* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). De asemenea, aceasta a menționat că prin distincția dintre “tortură” și “tratament inuman sau degradant” s-a intenționat instituirea “unei aversiuni deosebite față de tratamentul inuman cauzator de suferințe foarte grave și cumplite” (a se vedea *Irlanda v. Regatul Unit*, 18 ianuarie 1978, § 167, Seriile A nr. 25).

31. Relele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența Articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este relativă; aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata tratamentelor, consecințele lor fizice și psihice și, în unele cazuri, de

sexul, vîrsta și starea sănătății victimei (a se vedea, de exemplu, *Irlanda v. Regatul Unit*, citată mai sus, § 162).

32. Statul trebuie să asigure că o persoană este deținută în condiții compatibile cu respectarea demnității umane, că modul și metoda de executare a măsurii nu o supun unor suferințe sau greutăți de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerentă detenției și că, avînd în vedere cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea sînt asigurate în mod corespunzător, printre altele, prin oferirea asistenței medicale necesare (a se vedea *Kudla v. Polonia* [GC], nr. 30210/96, § 94, ECHR 2000-XI). Aprecierea condițiilor de detenție urmează a se efectua ținînd cont de efectele cumulative ale acestor condiții și durata detenției (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 80, 13 septembrie 2005).

33. În prezenta cauză, Guvernul a recunoscut implicit că condițiile de detenție ale reclamantului de pînă în noiembrie 2004 au fost sub standardul prevăzut. Guvernul a argumentat că urmare a mai multor plîngerii ale reclamantului, acesta a fost transferat în altă celulă la 30 noiembrie 2004, care oferea condiții acceptabile de detenție, după cum și singur a admis la acel moment.

34. Curtea notează totuși, că reclamantul a continuat să se plîngă de condițiile sale de detenție și după acea dată, în particular, cu privire la respectarea calității alimentației în 2007 și 2008 (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Aceasta de asemenea notează că recunoașterea Ministerului Justiției din 1 martie 2007, precum că datorită lipsei de finanțare, produse precum carnea, peștele sau lactatele au fost furnizate “în limitele mijloacelor disponibile” și că produsele precum ouăle, untul și laptele urmau a fi incluse în meniu curînd (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

35. Rezultă că plîngerile reclamantului privind calitatea alimentației nu erau neîntemeiate, dar evidențiau o problemă cunoscută autorităților. Acest fapt prin sine însuși ridică o chestiune gravă conform Articolului 3 din Convenție, după cum a fost menționat în paragraful 83 al raportului CPT din 2004 (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

36. Mai mult, situația particulară a reclamantului, care a fost tratat de tuberculoză cu puțin timp înainte, solicita o dietă specială, care nu putea fi respectată complet fără astfel de ingrediente de bază precum produsele lactate, carnea și peștele.

37. Curtea reiterează că simplul fapt că un reclamant deținut se îmbolnăvește de tuberculoză în detenție nu duce automat la constatarea violării Articolului 3 din Convenție (a se vedea *Gavriliță v. România* (dec.), nr. 10921/03, 22 iunie 2010). Totuși, faptul că el s-a îmbolnăvit de tuberculoză oferă pondere suplimentară afirmațiilor reclamantului că el ar fi fost deținut în condiții periculoase sănătății sale, în special, cu referință la celule umede și alimentație insuficientă și precară. Reclamantul accentuează în mod corect faptul că o dietă săracă duce la vulnerabilitate sporită față de astfel de boli ca tuberculoza.

38. De asemenea, reclamantul s-a plîns de suprapopulare (a se vedea paragrafele 9-12 de mai sus). Urmează a se menționa că, necătînd la progresele înregistrate de autoritățile naționale în reducerea populației penitenciare după 2004, minimul prevăzut de patru metri pătrați pentru deținut încă nu era atins, fapt notat în 2007 de către CPT (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

39. Este de notat și faptul că reclamantul a fost tratat de alte boli diagnosticate pe parcursul detenției (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Aceasta doar subliniază pericolul suprapopulării față de sănătatea deținuților.

40. Curtea notează în final că reclamantul a fost deținut în astfel de condiții mai mult de șapte ani (excepție fiind cîteva luni de detenție în spitalul penitenciar, care oferă condiții mai bune).

41. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că au fost inumane, în special reieșind din durata supunerii unor astfel de condiții.

42. Prin urmare, a existat o violare a Articolului 3 din Convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

43. Reclamantul nu a oferit detalii privind plîngerea sa conform Articolului 13 din Convenție. Guvernul a argumentat că reclamantul putea solicita în cadrul unei acțiuni civile compensații pentru orice pretinsă violare a Articolului 3.

44. Curtea consideră că plîngerea conform Articolului 13 ar trebui înțeleasă ca referință la pretinsa lipsă de remedii efective privind condițiile de detenție. În orice caz, dacă s-ar fi referit la eficiența investigației, aceasta ar fi fost declarată inadmisibilă, similar plîngerilor conform Articolelor 3 și 6 (a se vedea paragraful 26 de mai sus).

45. După cum Curtea a stabilit de mai multe ori, Articolul 13 din Convenție garantează prezența la nivel național a unui remediu pentru impune respectarea esenței drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție, prin asigurarea acestora în orice formă stabilită în ordinea juridică internă. Scopul Articolului 13 din Convenție este acela de a solicita prevederea unui remediu național pentru a putea obține o apreciere în substanță a unei “plîngerii disputate” conform prevederilor Convenției și să ofere o ameliorare adecvată.

46. Curtea reiterează că a examinat de mai multe ori chestiunea remediilor naționale pe calea cărora s-ar invoca plîngerii privind condițiile de detenție în Republica Moldova (a se vedea *Sarban*, citată mai sus, §§ 57-62; *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, §§ 101-107, 7 noiembrie 2006; *Istratii și alții v. Moldova*, nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § 38, 27 martie 2007; *Modarca v. Moldova*, nr. 14437/05, § 47, 10 mai 2007; și *Stepuleac v. Moldova*, nr. 8207/06, § 46, 6 noiembrie 2007), și a conchis de fiecare dată că remediile sugerate de Guvern nu erau efective vizavi de detenția continuă a persoanei. În *Malai v. Moldova*, nr. 7101/06, §§ 42-46, 13 noiembrie 2008,

Curtea a constatat violarea Articolului 13 din Convenție, concluzionînd că “nu s-a dovedit faptul că au existat remedii efective în ceea ce privește pretenția reclamantului formulată în temeiul Articolului 3” privind condițiile de detenție. Guvernul nu a prezentat nici un argument întemeiat pentru ca Curtea să distingă prezenta cauză de *Malai*, citată mai sus.

47. Prin urmare, a existat o violare a Articolului 13 din Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

48. Articolul 41 din Convenție prevede că:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

49. Fiind invitat să înainteze pretenții de satisfacție echitabilă din numele clientului său, precum și privind costurile și cheltuielile legate de prezenta cerere, avocatul reclamantului nu a formulat astfel de solicitări. Ulterior, după termenul limită stabilit, el a prezentat un raport privind timpul petrecut asupra cauzei, care, fiind tardiv, nu a fost admis la dosar.

50. Respectiv, Curtea nu vede vreun temei de a oferi careva sumă potrivit Articolului 41 din Convenție. Aceasta notează în acest context că avocatul reclamantului a primit 850 euro din partea Consiliului Europei pentru asistența juridică prestată.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* admisibile plîngerile înaintate conform Articolelor 3 (condițiile de detenție) și 13, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 3 din Convenție;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 13 din Convenție.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 15 februarie 2011, potrivit articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte